

Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΩΖΑΝΗΣ

**ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΤΗΣ ΣΤ' ΤΑΞΗΣ
ΤΟΥ ΔΗΜ. ΣΧΟΛ. ΡΙΖΟΥ**

Με τον όρο Μικρασιατική Καταστροφή περιγράφεται η τελευταία φάση του Ανατολικού Ζητήματος, δηλαδή το τέλος του ελληνοτουρκικού πολέμου του 1921 – 22, η κατάλυση από την Τουρκία της ελληνικής διοίκησης που είχε εγκατασταθεί στα δυτικά μικρασιατικά παράλια κατά τη Συνθήκη των Σεβρών και η εκδίωξη του ελληνικού στρατού και μεγάλου μέρους του ελληνικού πληθυσμού από τη Μικρά Ασία. Τα γεγονότα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα τον ερχομό περισσότερων από 1,2 εκατομμυρίων προσφύγων στην Ελλάδα.

Η ΣΜΥΡΝΗ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Μετά τη λήξη των Βαλκανικών Πολέμων (1912 – 1913) και την ήττα της Τουρκίας, οι Νεότουρκοι σχεδίασαν την εξόντωση του ελληνισμού της Μικράς Ασίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσε ο Ελευθέριος Βενιζέλος με το υπόμνημά του στη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης του Παρισιού (1918), στη Μικρά Ασία ζούσαν 1.694.000 Έλληνες. Στη Θράκη και την περιοχή της Κωνσταντινούπολης 731.000. Στην περιοχή της Τραπεζούντας 350.000 και στα Άδανα 70.000. Σύνολο 2.845.000 Έλληνες που αποτελούσαν το 20% του πληθυσμού της περιοχής που κυριαρχούσε οικονομικά, είχε δε καταφέρει να διατηρήσει την πολιτιστική του κληρονομιά παρότι αποτελούσε μειονότητα σε εχθρικό περιβάλλον.

Από το 1914 μέχρι το 1919
πολλοί Έλληνες απελάθηκαν
και εγκαταστάθηκαν στη
Θεσσαλονίκη, στον Πειραιά,
στη Χίο και στη Μυτιλήνη.
Άλλοι πάλι, εκτοπίστηκαν στις
ανατολικές επαρχίες της
Τουρκίας και αποδεκατίστηκαν
από τις κακουχίες.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Με τη λήξη του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου (1918) υπογράφηκε η Συνθήκη των Σεβρών. Με αυτή τη συνθήκη η Ελλάδα πήρε από τη Βουλγαρία τη Δυτική Θράκη και από την Τουρκία την Ανατολική Θράκη, τα νησιά Ίμβρο και Τένεδο καθώς και την Περιοχή της Σμύρνης.

Για την εκτέλεση της απόφασης παραχώρησης της Σμύρνης, η Ελλάδα ξεκίνησε την άνοιξη του 1919 τη Μικρασιατική εκστρατεία, η οποία διήρκεσε 3 χρόνια και 4 μήνες, ως τις 5 Σεπτεμβρίου 1922, οπότε και ηττήθηκαν στα πεδία των μαχών με σημαντικές απώλειες.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΩΝ ΣΕΒΡΩΝ

Ο χάρτης της Ελλάδας σύμφωνα
με τη συνθήκη των Σεβρών

ΠΑΡΕΛΑΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ (1919)

Η ΣΗΜΑΙΑ ΤΟΥ 1/38 ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΕΥΖΩΝΩΝ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΠΟΥ

ΑΠΟΒΙΒΑΣΤΗΚΑΝ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ ΤΟ 1919

Ο ΗΓΕΤΗΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ
ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΕΜΑΛ (ΑΤΑΤΟΥΡΚ)

Οι Τούρκοι
δυσανεστήθηκαν από
τους όρους της Συνθήκης
των Σεβρών, οργάνωσαν
αντίσταση κατά των
ελληνικών στρατευμάτων
και άρχισαν διωγμούς
εναντίον των ελληνικών
πληθυσμών. Ο ελληνικός
στρατός για να τους
προστατέψει προχώρησε
στο εσωτερικό της
Μικράς Ασίας φτάνοντας
σχεδόν ως την Άγκυρα,
όπου ήταν το ορμητήριο
του Κεμάλ.

Στις αρχές του 1922 το ελληνικό επιτελείο θέλησε να καταλάβει το Εσκή Σεχίρ και το Αφιόν Καραχισάρ, για να καλύψει το κενό που παρουσιαζόταν ανάμεσα στις ελληνικές δυνάμεις του βορρά και του νότου, σε μια περίοδο κατά την οποία στο διπλωματικό πεδίο όλα έβαιναν δυσμενώς για την Ελλάδα. Μονάδες του Γ' Σώματος Στρατού προέλασαν από την Προύσα προς το Εσκή Σεχίρ, αλλά μετά από σκληρές μάχες αναγκάστηκαν να οπισθοχωρήσουν. Ταυτόχρονα, άλλες ελληνικές δυνάμεις κατέλαβαν για λίγο το Εσκή Σεχίρ, αλλά τελικά οπισθοχώρησαν στο Ουσάκ, για να αποφύγουν τον εγκλωβισμό.

Προκειμένου να περικυκλώσει τον εχθρό το επιτελείο αποφάσισε να καταλάβει τη γραμμή Αφιόν Καραχισάρ – Κιουτάχεια – Εσκή Σεχίρ, κάτι που μόνο εν μέρει πέτυχε, αφού απώθησε τα εχθρικά στρατεύματα, χωρίς όμως να κατορθώσει να εγκλωβίσει τις κύριες δυνάμεις του. Οι δυνάμεις αυτές κατάφεραν με αντεπίθεση να διασπάσουν τον ελληνικό κλοιό και να οπισθοχωρήσουν προς την ενδοχώρα με ελάχιστες απώλειες.

Ο ελληνικός στρατός αποφάσισε να προχωρήσει προς την Άγκυρα, ώστε να επιφέρει ένα τελικό πλήγμα στις κεμαλικές δυνάμεις. Η εφόρμηση ξεκίνησε την 1η Αυγούστου και ο στρατός έφτασε μέχρι τον ποταμό Σαγγάριο, σε απόσταση 50 χμ. από την Άγκυρα, όπου και ακολούθησε πολυήμερη μάχη. Οι ελληνικές δυνάμεις, για άλλη μια φορά δεν κατάφεραν να διασπάσουν τις κεμαλικές και οπισθοχώρησαν εν αναμονή του χειμώνα.

ΤΟΥΡΚΟΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΙ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΕΠΙΘΕΣΗ!!!

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Το Φεβρουάριο του 1922, λίγο πριν από τη συντριβή των ελληνικών δυνάμεων στην Τουρκία, ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου δημοσίευσε στον Τύπο το δημοκρατικό Μανιφέστο, στο οποίο ανέφερε ότι ο Θρόνος και η κυβέρνηση ήταν υπεύθυνοι για τις επιλογές στα εθνικά θέματα και προέβλεπε την επερχόμενη εθνική καταστροφή. Το άρθρο προκάλεσε την οργή της κυβέρνησης και του βασιλιά και διατάχτηκε να συλληφθεί ο συγγραφέας και να παραπτεμφθεί σε δίκη. Πράγματι, ο Παπαναστασίου καταδικάστηκε σε 3ετή φυλάκιση, έχοντας ως συνήγορο υπεράσπισης τον 34χρονο τότε Γεώργιο Παπανδρέου, και οδηγήθηκε στις φυλακές, αλλά απελευθερώθηκε μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και την επικράτηση του κινήματος Πλαστήρα – Γονατά.

Το καλοκαίρι του 1922,
μαζί με την ήττα των
ελληνικών
στρατευμάτων στη
Μικρά Ασία,
κατέρρευσε και το
όραμα της Μεγάλης
Ιδέας. Στα τέλη Ιουλίου
το κεμαλικό καθεστώς
διέταξε ολομέτωπη
επίθεση για τις 13
Αυγούστου. Μέσα σε
λίγες ώρες η ασταθής
ελληνική γραμμή
άμυνας διασπάστηκε
και κατέρρευσε.

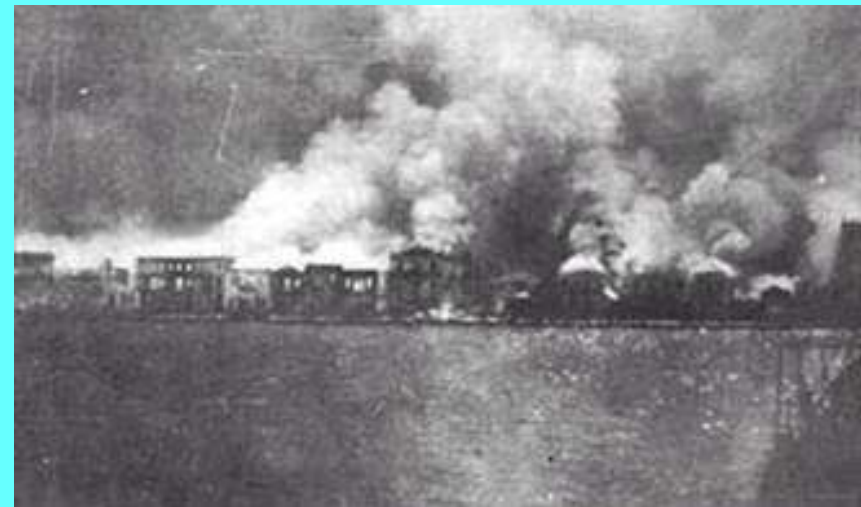

IV Μερραχία , Αποτεφρωθέν τμήμα της πόλεως του Αφιόν Καραχισάρ. Νοτίως του Διοικητηρίου και σε απόσταση 100 Μέτρων, 14-10-1921
Κατά την υποχώρησή τους από την πόλη, οι κεμαλικές δυνάμεις προσπάθησαν α πυρπολήσουν τμήμα της πόλης στο οποίο ήταν εγκατεστημένοι
μη μουσουλμανικοί πληθυσμοί.

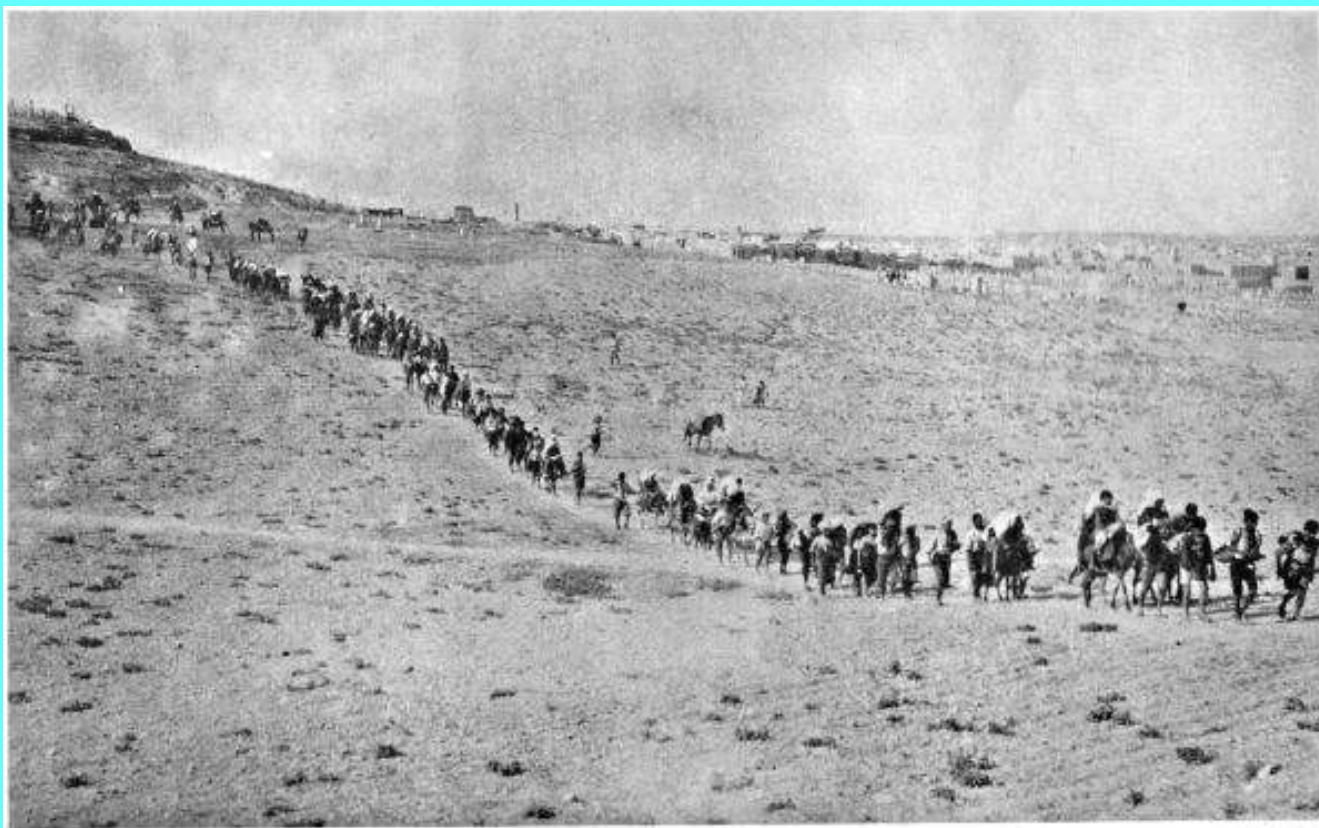

Ακολούθησε η άτακτη υποχώρηση και η συντριβή των ελάχιστων δυνάμεων που είχαν απομείνει κατά τη μάχη του Αλί Βεράν, στις 17 Αυγούστου, και η σύλληψη του στρατηγού Νικόλαου Τρικούπη. Οι στρατιώτες που διασώθηκαν έσπευσαν όπως όπως προς τη θάλασσα, όπου τους περίμενε ο ελληνικός στόλος, εγκαταλείποντας τον ελληνικό πληθυσμό της Ιωνίας στην τύχη του.

Ακολούθησαν η κατάληψη της Σμύρνης στις 28 Αυγούστου και οι αγριότητες των ορδών του Κεμάλ: ομαδικές σφαγές αμάχων, βιασμοί, πυρπόληση της πόλης, πράξεις γενοκτονίας και παράδοση στον όχλο του εθνομάρτυρα μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομου, ο οποίος βασανίστηκε και τελικά θανατώθηκε με βάνανσο τρόπο. Με την καταστροφή της Σμύρνης ξεριζώθηκε όλος ο ελληνισμός των δυτικών παραλίων.

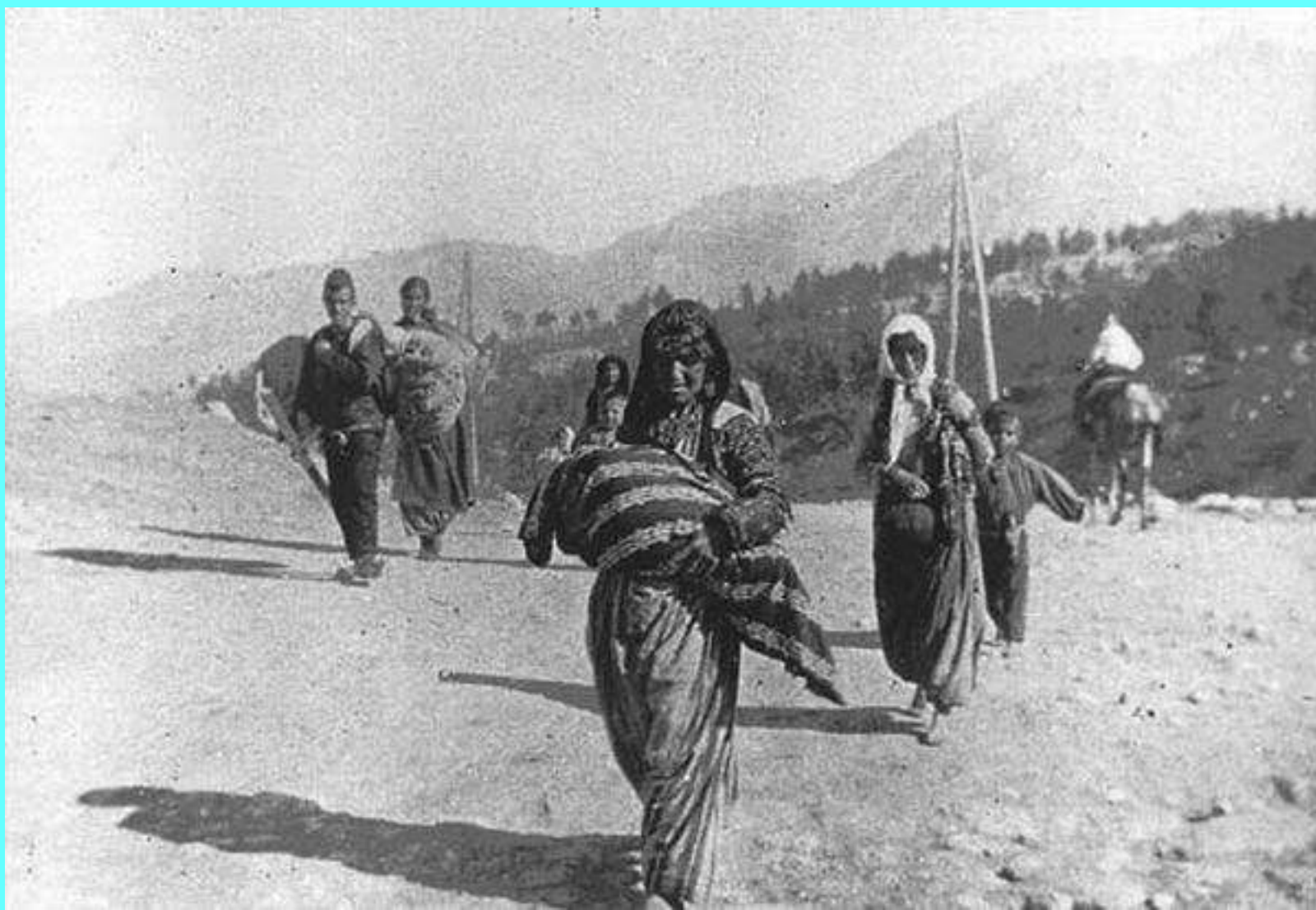

Ο ΞΕΡΙΖΩΜΟΣ

The Long Line That Leads to Death.
Deportation of Christians from their homes to the arid wastes to die.

ΟΙ ΣΦΑΓΕΣ

Φωτογραφία τυχαίως εὑρεθεῖσα ὅτι
Προσυνταίο Σμύρνης. ☒
Χαρακτηριστικὴ ἀνάνδρεια Τουρκοῦ

Φωτ. Αμερ. Ερ. Σιανρού
Από το δράμα της Σμύρνης Atrocités Turques
Ούτε παιδιά έφείσθησαν Smyrne 1922

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΟΥ
ΒΡΗΚΕ ΜΑΡΤΥΡΙΚΟ ΘΑΝΑΤΟ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ
ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

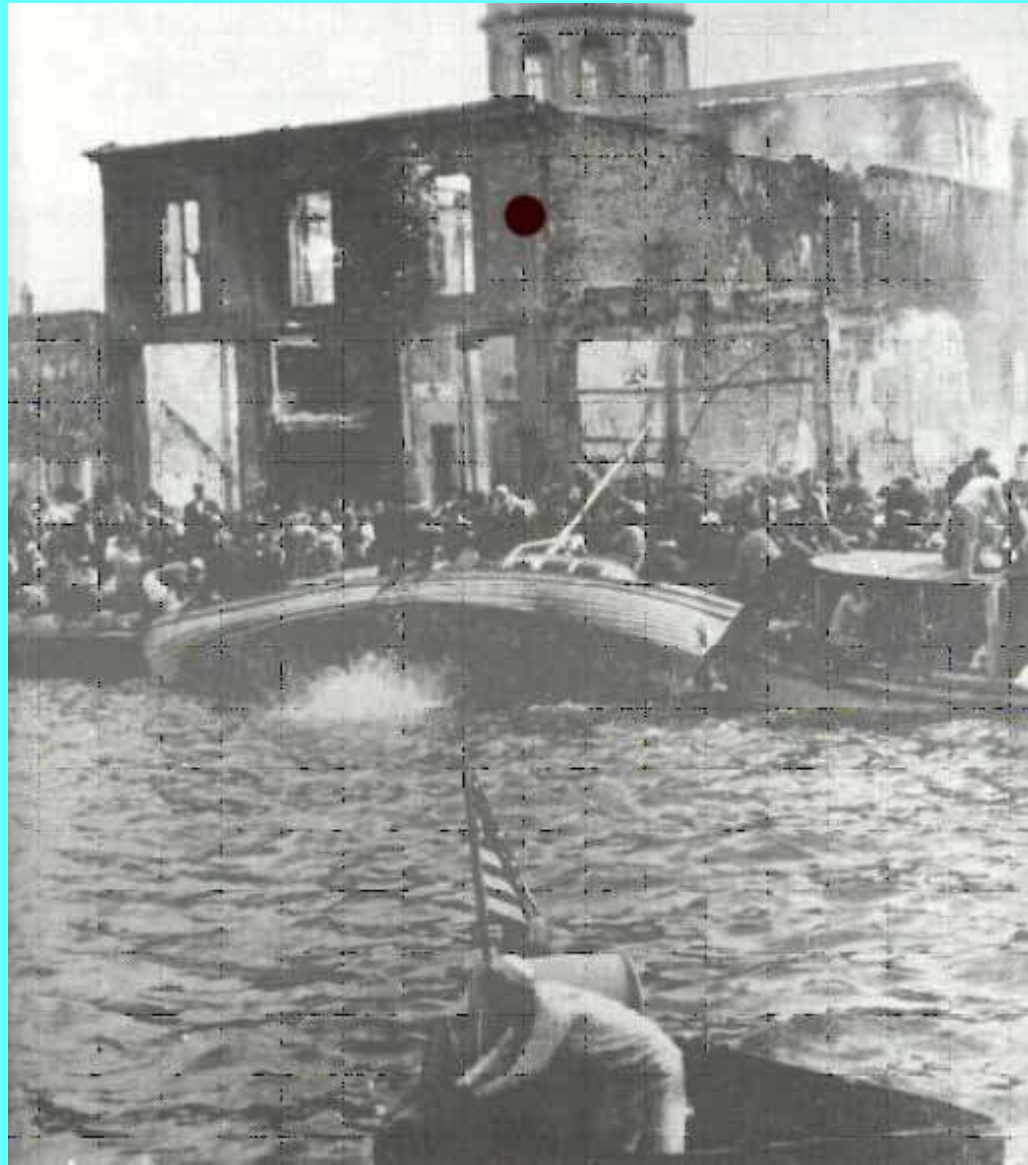

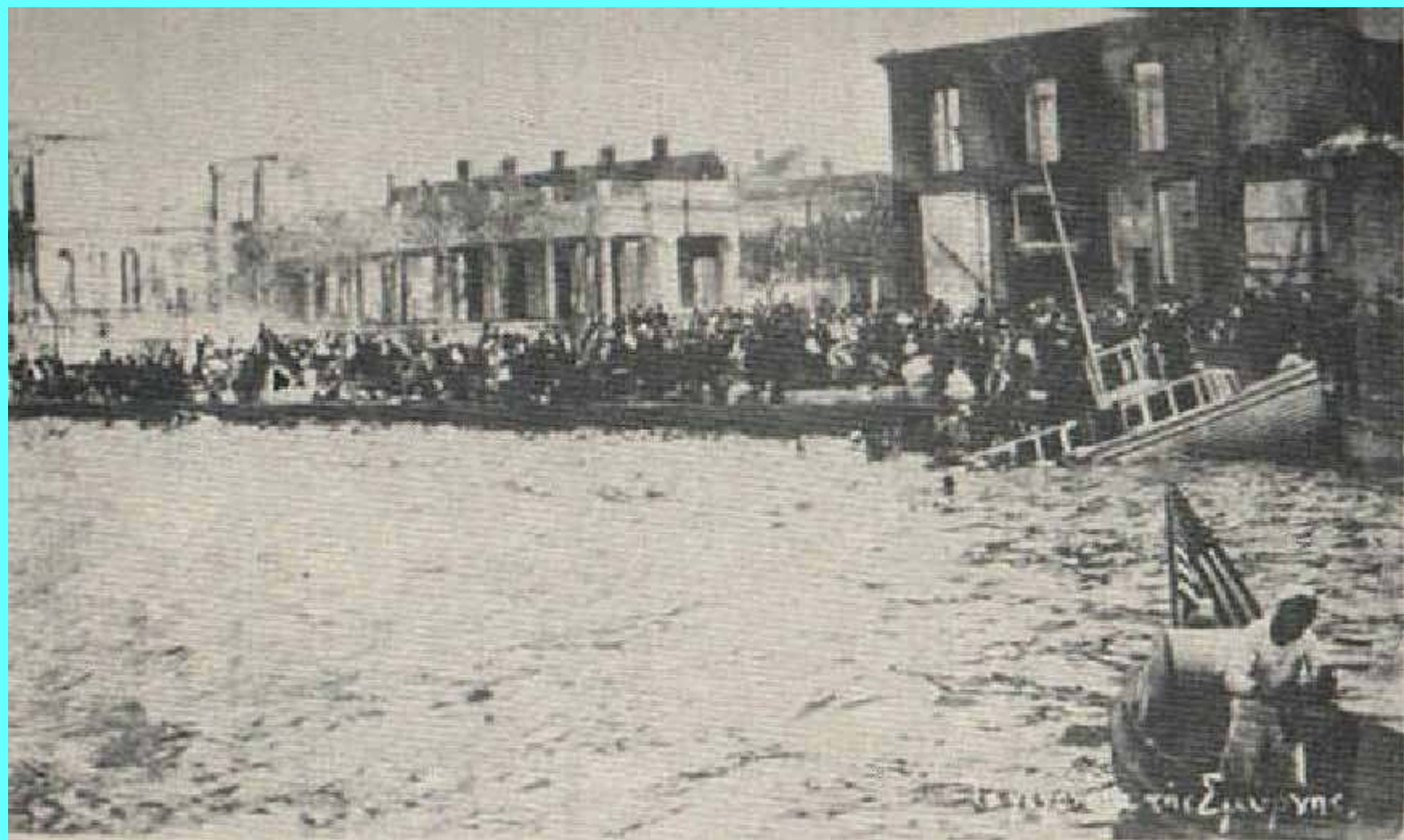
ΣΜΥΡΝΗ – Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΓΙΑ ΕΠΙΒΙΒΑΣΗ ΣΤΙΣ ΒΑΡΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΛΟΙΑ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

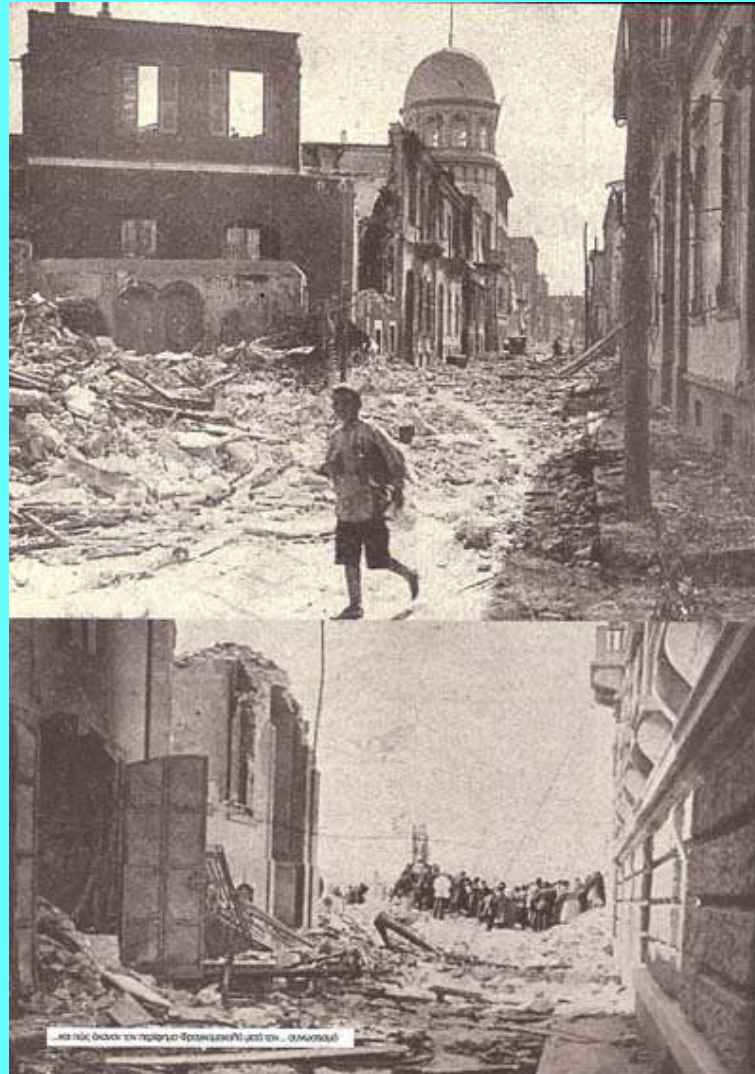

Η ΣΜΥΡΝΗ ΜΕΤΑ ΤΗ ΦΩΤΙΑ

Η Μικρασιατική
εκστρατεία είχε σαν
αποτέλεσμα **50.000**
νεκρούς και **75.000**
τραυματίες στρατιώτες.
Πάνω από **1.200.000**
Έλληνες αναγκάστηκαν
να εγκαταλείψουν τις
πανάρχαιες εστίες των
προγόνων τους και να
έρθουν σαν πρόσφυγες
στην Ελλάδα, αφήνοντας
πίσω τους πάνω από
600.000 νεκρούς.

Weeding Out the Men.

All men of military age were torn away from their wives and children and led away in groups for deportation to the interior.

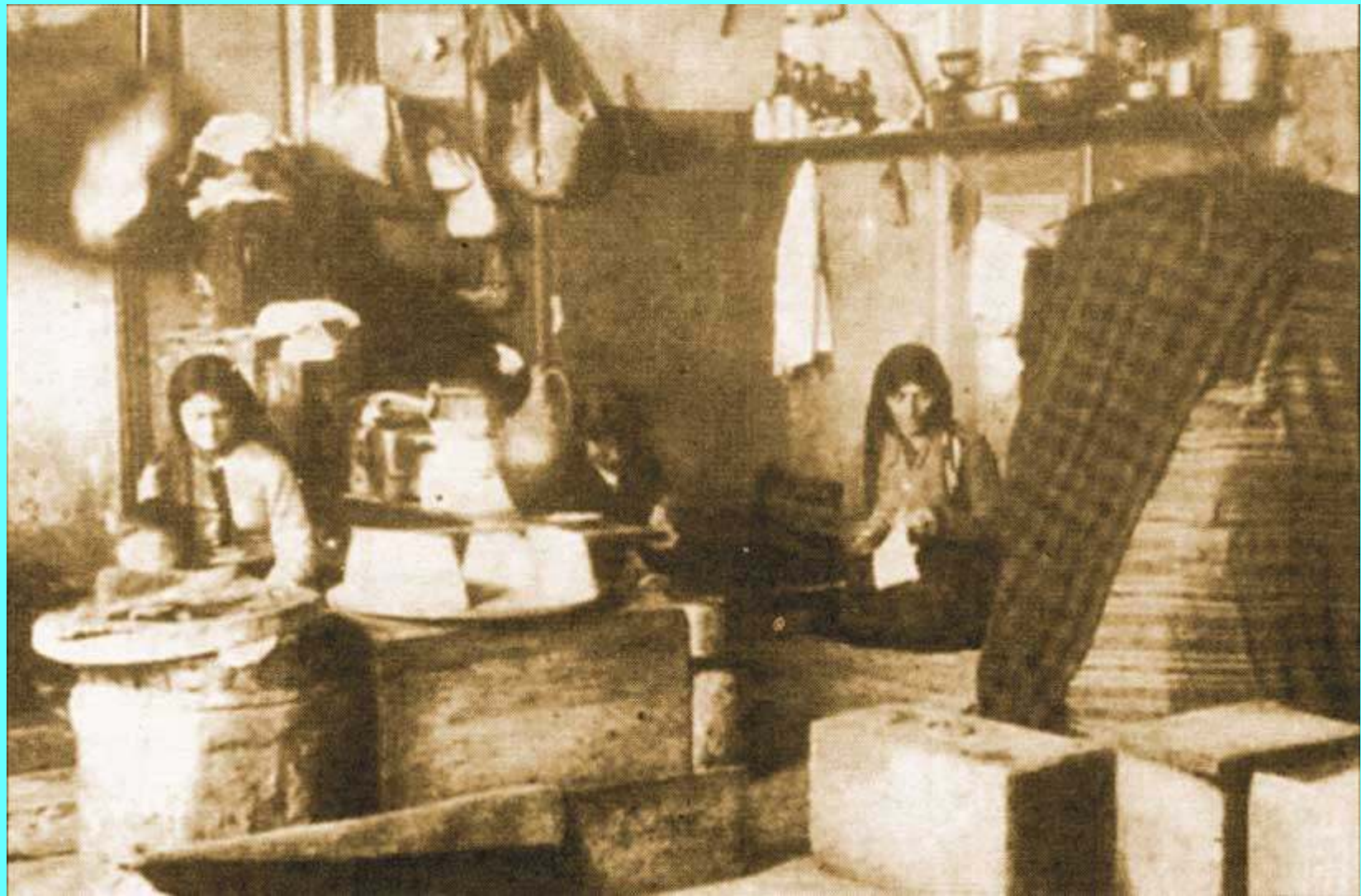
Έτσι ήρθαν οι
παππούδες μας στην
Ελλάδα
κατεστραμμένοι
οικονομικά,
αφήνοντας πίσω τους
αδέλφια αιχμάλωτα
των Τούρκων και
μωρά παιδιά που
πέθαναν από τις
αντίξοες συνθήκες
στο δρόμο προς τη
σωτηρία.

Η στρατιά των
προσφύγων αύξησε κατά
30% τον πληθυσμό της
Ελλάδας. Παρά τις
στερήσεις και την
οικονομική ένδεια οι
πρόσφυγες συνέβαλαν
αποφασιστικά στην
πολιτισμική και
βιομηχανική ανάπτυξη
της χώρας διασώζοντας
τον ανθηρό πολιτισμό της
χαμένης πατρίδας.

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΑ ΘΕΩΡΕΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΩΖΑΝΗΣ

Η Συνθήκη της Λωζάνης ήταν μια συνθήκη ειρήνης που έθεσε τα όρια της σύγχρονης Τουρκίας. Υπογράφηκε στη Λωζάνη της Ελβετίας στις 24 Ιουλίου 1923 από την Ελλάδα, την Τουρκία και τις άλλες χώρες που πολέμησαν στον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο και τη Μικρασιατική Εκστρατεία και συμμετείχαν στη συνθήκη των Σεβρών συμπεριλαμβανομένης και της Ε.Σ.Σ.Δ.

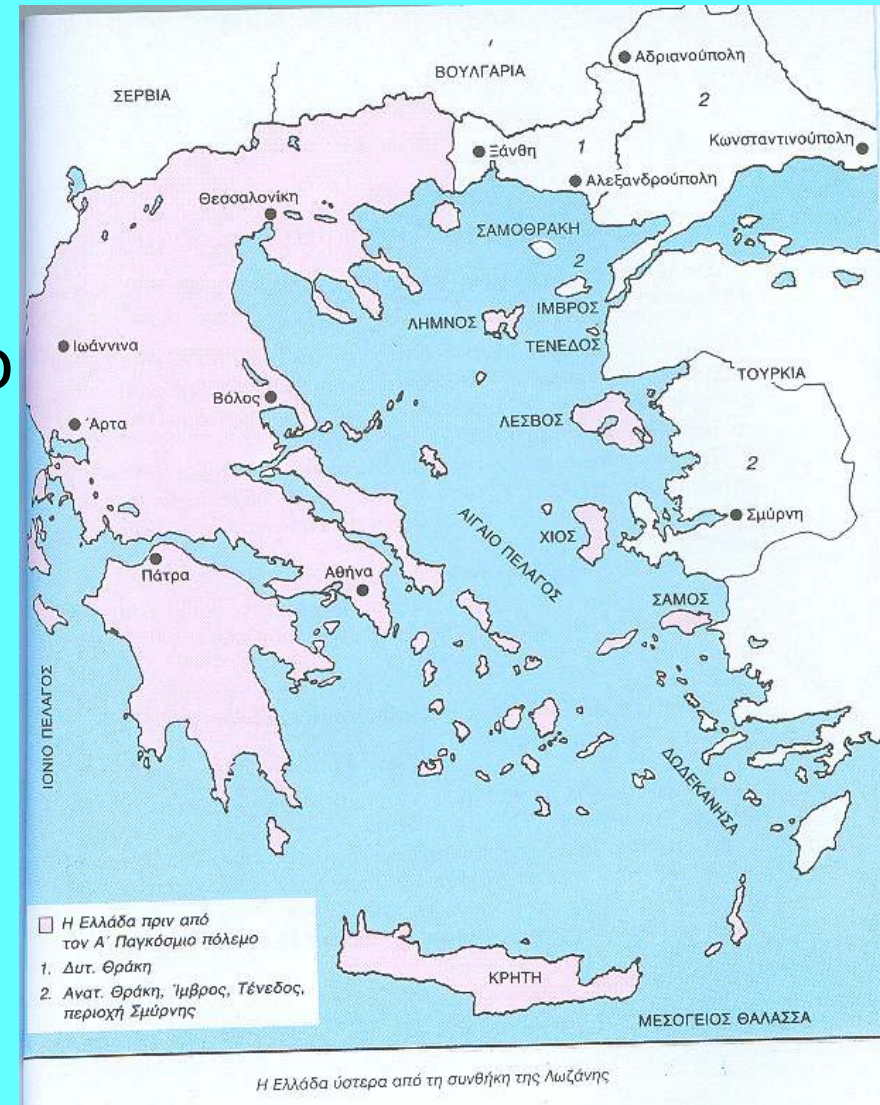

Κατάργησε τη Συνθήκη των Σεβρών η οποία δεν είχε γίνει αποδεκτή από τη νέα κυβέρνηση της Τουρκίας που διαδέχτηκε το Σουλτάνο.

Στις 20 Οκτωβρίου 1922 ξεκίνησε το συνέδριο, που διακόπηκε μετά από διαμάχες στις 4 Φεβρουαρίου 1923 για να ξαναρχίσει στις 23 Απριλίου. Το τελικό κείμενο υπογράφηκε στις 24 Ιουλίου μετά από 8 μήνες διαβουλεύσεων.

Με τη νέα συνθήκη η Ελλάδα έχανε τη ζώνη της Σμύρνης, την Ίμβρο, την Τένεδο και την Ανατολική Θράκη. Η συνθήκη της Λωζάνης ήταν η ταφόπλακα της Μεγάλης Ιδέας.

Ο ΙΣΜΕΤ ΙΝΟΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΠΟΥ ΥΠΕΓΡΑΨΑΝ
ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ
ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Τα περισσότερα ελληνοτουρκικά ζητήματα διευθετήθηκαν σχετικά σύντομα, ενώ αποφασιστικής σημασίας για το μέλλον των δύο χωρών ήταν η σύμβαση που υπέγραψαν οι Βενιζέλος και Ισμέτ Ινονού στις 30 Ιανουαρίου του 1923 για την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών. Το κριτήριο της ανταλλαγής αυτής ήταν το θρήσκευμα και όχι η γλώσσα ή η εθνική συνείδηση, και έτσι πάνω από 1.200.000 ορθόδοξοι (πολλοί από τους οποίους τουρκόφωνοι Καραμανλήδες) και περισσότεροι από 350.000 μουσουλμάνοι (πολλοί από τους οποίους ελληνόφωνοι αλλά και εβραίοι «ντονμέδες») εξαναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Εξαιρέθηκαν όμως «οι Έλληνες κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης», οι «μουσουλμάνοι κάτοικοι της Δυτικής Θράκης», οι Έλληνες της Ίμβρου και της Τενέδου και οι Αλβανοί Τσάμηδες της Ηπείρου. Για πρώτη φορά μαζικές και υποχρεωτικές πληθυσμιακές ανταλλαγές διευθετήθηκαν με διεθνή συνθήκη.

MARTYPIES

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΗΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΜΟΥ ΣΟΦΙΑΣ

Η μάνα Σοφία, η γιαγιά μου, γεννήθηκε στον Πόντο, στο χωριό Τσανίκ. Ήταν μωρό όταν έφυγε από τον τόπο της. Ήταν περίπου 3 με 4 χρονών. Όταν γεννήθηκε, ο πατέρας της ο Χρήστος πήγε στρατιώτης στον τούρκικο στρατό. Τότε η θητεία ήταν 3 χρόνια. Ύστερα αγρίεψαν οι Τούρκοι, έγινε το κακό και καταστράφηκε η Σμύρνη. Ο πατέρας της είπε σε δύο παιδιά που ήταν μαζί του στο στρατό: «Παιδιά, μπήκαν οι Τούρκοι να μας σκοτώσουν. Πάμε να φύγουμε». Και φύγανε προς τη θάλασσα. Εκεί βρήκαν ένα καράβι που ήταν αγκυροβολημένο στη μέση της θάλασσας, ανέβηκαν κρυφά και κρύφτηκαν χωρίς να τους δουν. Το πλοίο τους πήγε σε μια άλλη πόλη.

Γύρεψε ο πατέρας της την οικογένειά του, αλλά ο παππούς της τους είχε πάρει και φύγανε. Ερήμωσαν όλα τα χωριά. Του είπαν του πατέρα της: «Χρήστο, ο πεθερός σου πήγε σε άλλη πόλη». Και πάλι μια νύχτα ανέβηκαν κρυφά – γιατί ήτανε φαντάροι και δεν είχανε λεφτά – σ' ένα πλοίο, πήγανε σε μια άλλη πόλη και ο πατέρας της τους βρήκε εκεί. Ύστερα περάσανε απ' τη Σμύρνη και είδανε ότι οι Τούρκοι σκοτώσανε, κάψανε, ρημάξανε όλη την πόλη. Ο πατέρας της έλεγε ότι ένα μικρό μουλάρι κολυμπούσε μέσα στο αίμα. Εκεί σκοτώθηκε και ο αδερφός της μάνας της. Ήταν κι εκείνος φαντάρος σαν τον πατέρα της. Δε θυμότανε, γιατί ήτανε μικρή. Όταν έγινε η ανταλλαγή, οι Τούρκοι που ζούσαν εδώ πήγαν στην Τουρκία κι εκείνοι ήρθανε εδώ στο Ριζό.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΗΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Το 1920 οι γονείς της γιαγιάς μου έφυγαν από τη Μικρά Ασία, γιατί οι Τούρκοι τους έδιωχναν.

Αυτοί που έμειναν πίσω ασπάστηκαν τον ισλαμισμό, δηλαδή έγιναν μουσουλμάνοι.

Οι γονείς της γιαγιάς μου μαζί με άλλους έφυγαν με ό,τι μέσο βρήκαν. Εκείνον τον καιρό τα μέσα τα οποία υπήρχαν ήταν καράβια, κάρα ή και τα πόδια ακόμα. Οι προπαππούδες μου είχαν φύγει από τη Μικρά Ασία με ένα σαπιοκάραβο. Πολλοί ήταν αυτοί οι οποίοι έφυγαν με τα κάρα και με τα πόδια έχοντας τα παιδιά τους στις πλάτες τους. Το ταξίδι αυτό κράτησε βδομάδες.

Όταν έφτασαν στη Θεσσαλονίκη, οι γονείς της γιαγιάς μου ήταν ταλαιπωρημένοι και πεινασμένοι. Εγκαταστάθηκαν κοντά στο Λευκό Πύργο για δύο μήνες περίπου κι έπειτα εγκαταστάθηκαν μαζί με άλλα άτομα στην περιοχή της Αριδαίας. Στην περιοχή αυτή έμειναν ένα χρόνο και μετά έφυγαν και βρήκαν μια περιοχή όπου ήταν όλο δάσος με χαμηλή βλάστηση και άρχισαν να ασχολούνται με τη γη αλλά πιο πολύ με την κτηνοτροφία. Την περιοχή αυτή την ονόμασαν Λιθαριά, όπως λέγεται ακόμα και σήμερα, μόνο που σήμερα δεν ζουν στο χωριό αυτό πολλοί κάτοικοι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΠΟΥ ΜΟΥ ΑΝΤΩΝΗ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Από ποιο μέρος της Μικράς Ασίας κατάγεστε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Κατάγομαι από τον Πόντο και συγκεκριμένα από το Κιζίκ, που ήταν ένα χωριό.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πώς ήρθανε οι γονείς και οι συγγενείς σας εδώ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Έγινε ανταλλαγή με τους Τούρκους. Φύγανε οι Τούρκοι από την Ελλάδα και ήρθανε οι συγγενείς μου από τον Πόντο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πώς ήταν οι συνθήκες ζωής στην πατρίδα τους;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ήταν δύσκολες, με στενοχώριες. Όλοι νοιάζονταν για τις οικογένειές τους και υπήρχαν αρκετοί σκοτωμοί μεταξύ Ελλήνων και βάρβαρων Τούρκων.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Τι συναισθήματα είχανε οι συγγενείς σας εκείνες τις μοιραίες στιγμές του ξεριζωμού;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Λύπη, στενοχώρια, οργή γι' αυτούς που πήραν την πατρίδα τους.

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «ΤΑΜΑΜΑ» ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΝΔΡΕΑΔΗ

Έως το 1921 Έλληνες και Τούρκοι ζούσαν μαζί στον Πόντο.

Το 1921 ο τουρκικός στρατός άρχισε να μαζεύει όλους τους άντρες πάνω από 16 χρονών και τους έστειλε στα βάθη της Ανατολής, μέσα στο καταχείμωνο, αναγκάζοντάς τους να περπατάνε για μέρες και χωρίς σωστό φαΐ.

Οι περισσότεροι πέθαιναν στο δρόμο. Οι πιο τυχερές γυναίκες κατάφεραν και πήραν τα ανήλικα παιδιά τους και διέφυγαν ή στα ρωσικά παράλια της Μαύρης Θάλασσας ή στην Ελλάδα. Οι άτυχες σφαγιάστηκαν και μείναν άταφες.

Τα ορφανά πολλαπλασιάζονταν μέρα με τη μέρα. Τα ορφανοτροφεία γέμισαν. Οι εκκλησίες άρχισαν να χρησιμοποιούνται σαν ορφανοτροφεία. Τα ορφανά πέθαιναν από κακουχίες. Κάποια τα στείλανε για υιοθεσία στην Αμερική. Κάποια άλλα τα έβαλαν σε τουρκικά ορφανοτροφεία και γίνανε σύγχρονοι γενίτσαροι.

ΤΕΛΟΣ